

Korona viruso (COVID-19) keliamos rizikos verslui ir galimos valdymo priemonės

ESTIJA | LATVIJA | LIETUVA

2020

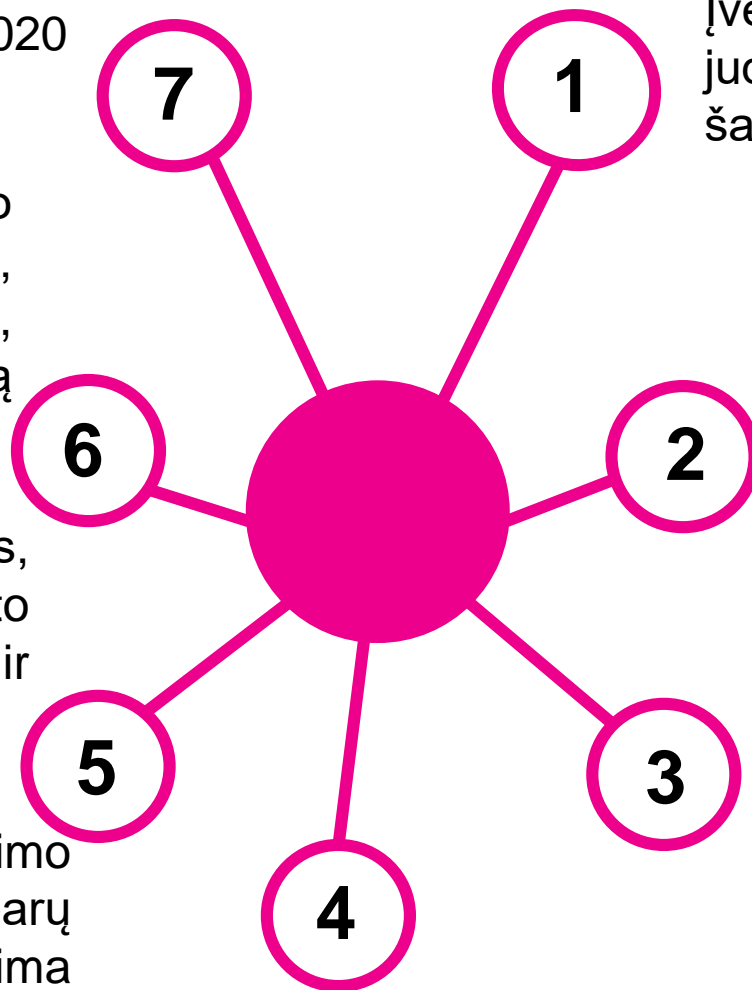
COVID-19 Lietuvoje 2020 m. kovo 16 d.

Lietuvoje ribojimai taikomi iki 2020 m. kovo 30 d. 24 val.

Stabdoma ugdymo bei švietimo veikla švietimo įstaigose, dienos ir užimtumo centruose, organizuojant ugdymo procesą nuotoliniu būdu.

Draudžiamas kultūros, laisvalaikio, pramogų, sporto įstaigų lankymas, vieši renginiai ir susibūrimai.

Draudžiama viešojo maitinimo įstaigų, restoranų, kavinių, barų veikla, išskyrus, kai maistą galima išsinešti arba kitais būdais jį pristatyti gyventojams.

Įvestas karantinas – ribojamas asmenų judėjimas: draudimas užsieniečiams atvykti į šalies teritoriją, o piliečiams – išvykti iš jos.

Valstybės ir savivaldybių įstaigos aptarnauja gyventojus nuotoliniu būdu, išskyrus būtinuosius atvejus. Privataus sektoriaus įmonėms rekomenduojama dirbti tokia pat forma.

Draudžiama parduotuvių, prekybos ir (arba) pramogų centrų veikla, išskyrus internetinę prekybą ir prekių pristatymą. Draudimas netaikomas maisto, veterinarijos, vaistinių veiklai.

COVID-19: Verslo rizikos

1

Prekių pirkimo-pardavimo, paslaugų teikimo sutarčių pažeidimai

- Pareigos perduoti prekes / suteikti paslaugas neįvykdymas
- Netinkama prekių kokybė

2

Finansinių įsipareigojimų pažeidimai pagal kreditavimo, nuomos, prekių tiekimo ir kt. sutartis

- Pareigos atsiskaityti už prekes ar paslaugas, mokėti kredito įmokas, palūkanas, nuomos mokesčių pažeidimai

3

Prekių vežimo ir (ar) ekspedijavimo sutarčių pažeidimai

- Prekių pavėluotas pristatymas
- Atsisakymas vykdyti sutartį (vežti ar priimti krovinius)
- Prekių sugadinimas ir (ar) praradimas

4

Darbo organizavimo sutrikimai

- Darbuotojų karantinas ir ligos
- Apsaugos priemonių trūkumas prekyboje

Webinaro temos

1 Galimybė remtis nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybėmis

2 Galimybė remtis valstybės veiksmais (priimtais teisės aktais)

3 Galimybė remtis sutartinių įsipareigojimų vykdymu pasikeitus aplinkybėms

4 Komentarai dėl konkrečių sutarčių vykdymo karantino laikotarpiu

5 Darbo organizavimo pakeitimai ir darbuotojų asmens duomenų apsaugos klausimai

Jei sutarties negalima įvykdyti / pasunkėja vykdymas dėl susidariusios COVID-19 situacijos

Nenugalimos jėgos aplinkybės (Force majeure)

CK 6.212 str. 1 d.: šalis atleidžiama nuo atsakomybės už sutarties neįvykdymą, jeigu ji įrodo, kad sutartis neįvykdyta dėl aplinkybių, kurių ji negalėjo kontroliuoti bei protingai numatyti sutarties sudarymo metu, ir kad negalėjo užkirsti kelio šių aplinkybių ar jų pasekmių atsiradimui.

1

Aplinkybių nebuvo sudarant sutartį ir jų atsiradimo nebuvo galima protingai numatyti

2

Dėl susidariusių aplinkybių sutarties objektyviai negalima įvykdyti

3

Šalis, neįvykdžiusi sutarties, tų aplinkybių negalėjo kontroliuoti ar negalėjo užkirsti joms kelio

4

Šalis nebuvo prisiėmusi tų aplinkybių ar jų padarinių atsiradimo rizikos

Prievolės objektyviai neįmanoma įvykdyti

Tai nuo ko atleidžia nenugalimos aplinkybės?

CK 6.212 str. 1 d.: šalis atleidžiama nuo atsakomybės už sutarties neįvykdymą, jeigu ji įrodo, kad sutartis neįvykdyta dėl aplinkybių, kurių ji negalėjo kontroliuoti bei protingai numatyti sutarties sudarymo metu, ir kad negalėjo užkirsti kelio šių aplinkybių ar jų pasekmių atsiradimui.

LAT: CK 6.212 straipsnio 1 dalyje vartojamas atsakomybės už sutarties neįvykdymą terminas savo turiniu yra platesnis už CK šeštosios knygos XXII skyriaus normose, reglamentuojančiose civilinę atsakomybę, vartojamą sutartinės atsakomybės terminą (CK 6.256 straipsnis). Force majeure instituto (CK 6.212 straipsnis) nuostatos į CK yra inkorporuotos UNIDROIT principų 7.1.7 straipsnio pagrindu, todėl jas aiškinant atsižvelgtina ir į UNIDROIT principų formuluotes. UNIDROIT principų 7.1.7 straipsnyje vartojama ne sutarties šalies atleidimo nuo atsakomybės, **o sutarties neįvykdymo pateisinimo, šalies atleidimo nuo neįvykdymo padarinių formuluotė.**

Nenugalimos jėgos aplinkybių taikymo sąlygos

1

Jeigu aplinkybė laikina, tai šalis atleidžiama nuo atsakomybės tik tokiam laikotarpiui, kuris yra protingas atsižvelgiant į tos aplinkybės įtaką sutarties įvykdymui

2

Šalis privalo pranešti kitai šaliai apie nenugalimos aplinkybės atsiradimą bei jos įtaką sutarties įvykdymui. Jeigu pranešimas nepateikiamas per protingą laiką – turi būti atlyginami nuostoliai.

Pagal LAT: nuostoliai nėra automatiškai lygūs sutartyje įtvirtintoms baudoms.

3

Force majeure aplinkybėmis nelaikomos aplinkybės, kai sutartis neįvykdyta dėl prekių trūkumo, lėšų trūkumo ar šalies kontrahentų padarytų pažeidimų.

4

Force majeure aplinkybė **nepanaikina** kitos šalies teisės:

1. nutraukti sutartį; arba
2. sustabdyti jos įvykdymą, arba
3. reikalauti sumokėti palūkanas.

Valstybės veiksmai kaip civilinės atsakomybės netaikymo ar atleidimo nuo jos visiškai ar dalinai pagrindas

Civilinė Atsakomybė dėl sutarties nevykdymo gali būti netaikoma dėl valstybės veiksmų, kurie pagal 6.253 str. 3 d. yra apibrėžiami kaip: privalomi ir nenumatyti valstybės institucijų veiksmai (aktai), dėl kurių įvykdyti prievolę neįmanoma ir kurių šalys neturėjo teisės ginčyti.

1

valstybės institucijų veiksmai (aktai)

2

veiksmai (aktai) turi būti nenumatyti ir privalomi asmeniui – asmuo negalėjo jų numatyti iš anksto (sutarties sudarymo metu)

3

veiksmai (aktai) turi būti tokie, dėl kurių įvykdyti prievolę neįmanoma

4

asmuo neturėjo teisės veiksmų (aktų) ginčyti teismo ar administracine tvarka

Prievolės objektyviai neįmanoma įvykdyti

Sutartinių įsipareigojimų vykdymas pasikeitus aplinkybėms

1

aplinkybės atsiranda arba nukentėjusiai šaliai tampa žinomos po sutarties sudarymo

2

tų aplinkybių nukentėjusi šalis sutarties sudarymo metu negalėjo protingai numatyti

3

tų aplinkybių nukentėjusi šalis negali kontroliuoti

4

nukentėjusi šalis nebuvo prisėmusi tų aplinkybių atsiradimo rizikos

CK 6.204 numato, kad kai sutarties įvykdymas sudėtingesnis, nukentėjusi sutarties šalis turi teisę kreiptis į kitą šalį prašydama sutartį pakeisti.

Sutarties vykdymo suvaržymu laikomos aplinkybės, kurios iš esmės pakeičia sutartinių prievolių pusiausvyrą, t. y. arba iš esmės padidėja įvykdymo kaina, arba iš esmės sumažėja gaunamas įvykdymas

Prievoles įmanoma įvykdyti, bet tampa labai sunku

Ką daryti, jei negalite vykdyti sutarties?

Įvertinkite riziką, kad sutartis su jumis gali būti nutraukta

Peržiūrėkite tiekimo sutartis ir įvertinkite:

- ar ten nėra pateikti nenugalimos jėgos/valstybės veiksmų/pasikeitusių aplinkybių nuostatos
- taikytiną teisę
- sutarties nutraukimo sąlygas

Atidžiai vertinkite siūlomas pasirašyti veiklos atitikties deklaracijas, nes jo gali perkelti epidemijos riziką ant jūsų ir nenugalimos jėgos aplinkybė neveiks

Rinkite įrodymus. Šiuo atveju galima kreiptis į Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio prekybos, pramonės ir amatų rūmus dėl nenugalimą jėgą liudijančių pažymų išdavimą. Tačiau pagal LAT *išduota pažyma dėl nenugalimos jėgos nelaikytina prima facie įrodymu*

Atidžiai įvertinkite savo turimas draudimo sutartis

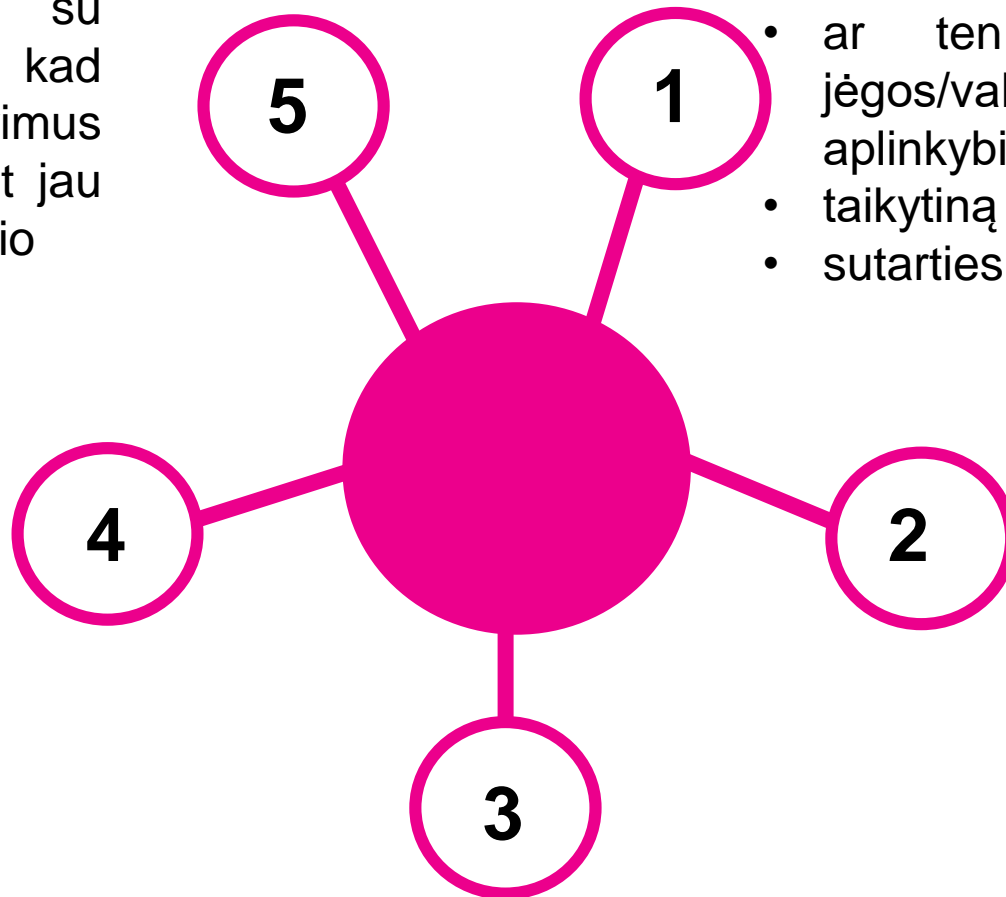
Papildykite dabar sudaromas sutartis dėl nuostatų, kurios reguliuotų epidemines situacijas

Sekite sutartyje nustatytą informavimo procedūrą. Jei jos nėra, nedelsiant teikite pranešimą kitai šaliai

Ką daryti, jeigu įtariate, kad jūsų kontrahentas negali vykdyti sutarties?

Visa komunikacija su kontrahentu turi būti raštu, kad liktų įrodymai. Aptarimus telefonu būtina fiksuoti bent jau parašant e. laišką po pokalbio

Įvertinkite prievolių užtikrinimo nuostatas, ir atitinkamai įsitraukite papildomus užtikrinimus į dabar sudaromas sutartis

Peržiūrėkite sutartis ir įvertinkite:

- ar ten nėra pateikti nenugalimos jėgos/valstybės veiksmų/pasikeitusių aplinkybių nuostatos
- taikytiną teisę
- sutarties nutraukimo sąlygas

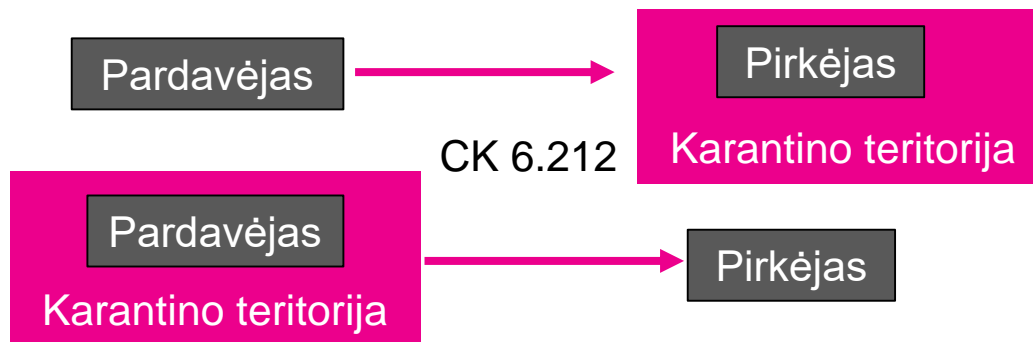
Pradėkite komunikaciją ir užklauskite, kokių priemonių jie ėmėsi, kad vykdytų sutartį.

Vertinkite, ar yra tiekimo alternatyvų ir pasitvirtinkite tiekėjų atrankos kriterijus. Tačiau venkite diskriminuojančių nuostatų

COVID-19 pasekmių vertinimas tiekimo santykiuose

1

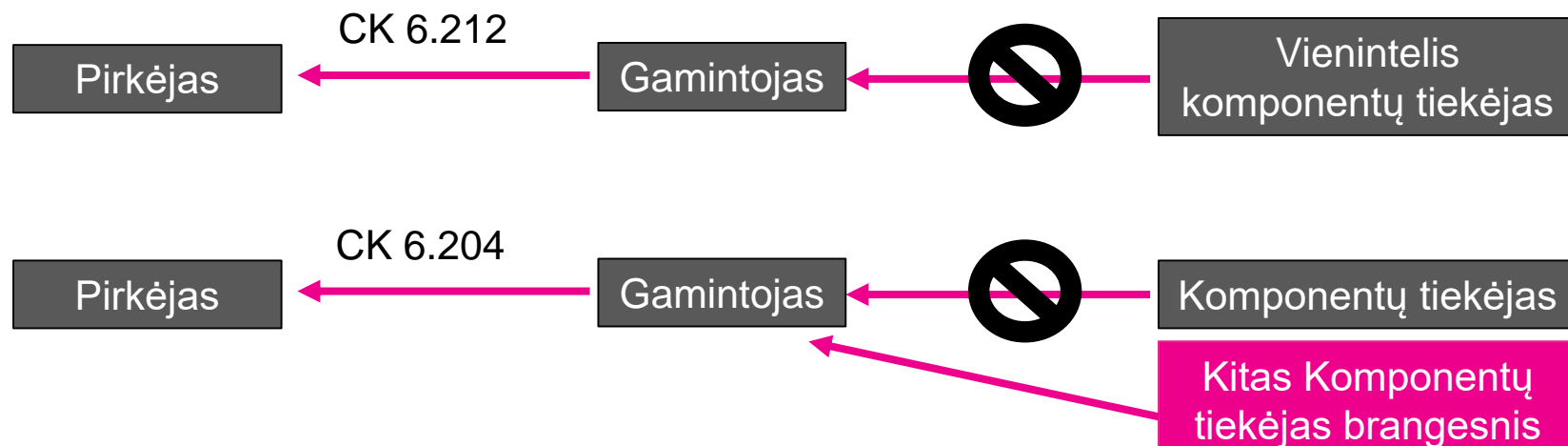
Prekių negalima išvežti / įvežti dėl karantino

Tiek LT, tiek ES dar nėra stabdomas prekių judėjimas

2

Prekių negalima pagaminti dėl komponentų trūkumo

COVID-19 pasekmių vertinimas tiekimo santykiuose

3

Prekių negalima pagaminti dėl darbuotojų karantino

Pardavėjas /
Gamintojas

Pirkėjas

CK 6.212
CK 6.253 str. 3 d.

Valstybės veiksmai:
Skelbiamas karantinas
konkrečiam subjektui arba
visam gamybos sektoriui

Pardavėjas /
Gamintojas

Pirkėjas

Reikia vertinti ar egzistuoja sąlygos: CK
6.212
CK 6.253 str. 3 d.
Galima alternatyva – CK 6.204

Lietuvoje
karantinas dar
nėra paskelbtas
gamybos sektoriui

Darbuotojai *de facto*
karantinuoti (serga, turėjo
kontakta)

Ar galima nevykdyti kreditavimo (finansinių) sutarčių?

Kreditavimo (finansinių) sutarčių būtų galima nevykdyti, jei COVID19 būtų pripažinta nenugalima jėga, arba būtų paskelbtas finansinių įsipareigojimų kredito įstaigoms vykdymo moratoriumas

1

Kredito įstaigų viešai skelbiamose sąlygose epidemijos nėra specifiskai nurodytos kaip nenugalimos jėgos aplinkybės

2

Iki šios dienos priimti su COVID19 susiję valstybės institucijų sprendimai patys savaime neužkerta kelio vykdyti finansinius įsipareigojimus, o **reikiamų finansinių išteklių neturėjimas nelaikomas nenugalima jėga**

3

Šiuo metu piniginių prievolių vykdymo moratoriumas (CK 6.253 str.) nepaskelbtas. Piniginei prievolei įrodyti force majeure bus labai sunku. Ypač kai yra trumpalaikiai apribojimai

4

Gali būti vertinama kaip CK 6.204 str. (Sutartinių įsipareigojimų vykdymas pasikeitus aplinkybėms) numatyta aplinkybė, suteikianti teisę kreiptis prašyti pakeisti sutartį, atidedant piniginių prievolių vykdymą. Finansų įstaigai nesutinkant, galima kreiptis į teismą ir reikalauti sutarties pakeitimo

5

PASITIKRINKIME SUTARČIŲ SĄLYGAS. Pritaikius nenugalimos jėgos aplinkybę, kreditorius gali nutraukti sutartį

6

Mažoms ir vidutinėms įmonėms žada kompensuoti nuo 50 iki 100 proc. faktiškai sumokėtų palūkanų sumos.

COVID-19 pasekmių vertinimas nuomos teisiniuose santykiuose

1

Pirma, turi būti įvertinta, ar sutartyje nėra specifinių nuostatų dėl galėjimo nevykdyti atitinkamos prievolės, esant atitinkamoms sąlygoms, pvz., nemokėti nuomos mokesčio, kai nėra galimybės naudotis nuomos objektu ilgiau kaip tam tikras laikotarpis.

2

Vertinamos šios aplinkybės:

- suvaržymų laikotarpis v. nuomos sutarties terminas
- vykdymo pasunkėjimo abipusiškumas (pvz., nuomos mokesčio dydis nuo nuomininko apyvartos)
- kokios prievolės negalima vykdyti: piniginės ar kitokios
- kam taikomas veiklos apribojimas (ar tik nuomininkui, ar ir nuomotojui)
- rizikų pasidalijimas sutartyse

Viešojo pirkimo sutarčių vykdymas ir keitimas

1

Viešojo pirkimo sutarčių vykdymas formaliai privalo atitikti VPĮ ir sudarytas sutarties sąlygas. Šalys turi ribotas galimybes derėtis dėl sutarčių peržiūros.

2

Negalint vykdyti sutarties numatytais sąlygomis, jos keitimas – pratęsiant terminus ar peržiūrint kainas, jei tokia galimybė nenumatyta sutartyje, dažniausiai negalimi.

3

Įprastai sutartys pasižymi tuo, kad daugelis rizikų perkeliamos tiekėjams.

4

Leidžiami neesminiai ir sutarties interesų pusiausvyrą nekeičiantys pakeitimai.

5

Esant nenugalimos jėgos aplinkybėms ar kitiems atsakomybės pašalinimo pagrindams, galimas tiekėjų atleidimas nuo atsakomybės. Šie atleidimo pagrindai gali būti netaikomi, jei sutartys sudarytos pastaruoju metu.

Viešųjų pirkimų įstatymo pataisos

Skubos pirkimai neskelbiamų derybų būdu ir įstatymo pakeitimai

2020-03-16 registruotas
Viešųjų pirkimų įstatymo 46 ir
71 straipsnių pakeitimo
įstatymas, kuriuo:

1

Supaprastinama neskkelbiamų derybų skirtų viešojo intereso apsaugai, įskaitant visuomenės sveikatos ir aplinkos apsaugai, tvarka

2

Neprivaloma tikrinti pašalinimo pagrindų egzistavimo

3

Neprivalomi įstatyme numatyti neskkelbiamų derybų etapai ir reikalavimai pirkimo dokumentų rengimui net ir tarptautiniams neskkelbiamų derybų pirkimams

Jeigu prekių tiekimo sutarčiai taikoma užsienio teisė

Tarptautinio prekių tiekimo atveju taikoma JTO konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių (Vienos konvencija), jei:

a) šalių valstybės yra Konvencijos narės;

b) nėra susitarusius sutartyje netaikyti Vienos konvencijos

1

Šalis neatsako už bet kurios iš savo prievolių neįvykdymą, jeigu įrodo, kad jis buvo sąlygotas kliūties, kurios šalis negalėjo kontroliuoti ir kad nebuvo galima protingai iš jos tikėtis sutarties sudarymo momentu kliūties numatymo, išvengimo ar įveikimo tos kliūties ar jos pasekmių.

2

Šalis atleidžiama nuo atsakomybės ir už savo partnerių negalėjimą įvykdyti sutartį, jei tokie partneriai buvo įtraukti į sutartį.

3

Atleidimas nuo atsakomybės galioja tuo laikotarpiu, kurio metu egzistuoja tokia kliūtis.

4

Šalis, nevykdanti savo prievolių, **privalo pranešti kitai šaliai** apie kliūtį ir jos įtaką galėjimui vykdyti prievoles **per protingą laiką** po to, kai prievolių nevykdanti šalis sužinojo ar turėjo sužinoti apie kliūtį. Pastaroji atsako už nuostolius, atsiradusius dėl to, kad nepranešė kitai šaliai laiku.

Jeigu prekių vežimo ir (ar) ekspedijavimo sutarčiai taikoma užsienio teisė

Kai krovinyms vežamas kelių transportu, taikoma Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencija (CMR), jei:

a) krovinio siuntėjas ir gavėjas yra skirtingų šalių teritorijose

b) bent viena iš šalių yra Konvencijos valstybė narė

1

Vežėjas neatsako už krovinio praradimą, jo sugadinimą ar pavėlavimą pristatyti, jei tai įvyko [...] dėl [...] aplinkybių, kurių pasekmių vežėjas negalėjo išvengti.

2

CMR nurodytos „aplinkybės“ turi būti suvokiamos tik kaip force majeure ar plačiau. Aiškinant šias aplinkybes, reikėtų vadovautis ne nacionaline teise, o vertinti plačiau. Ši sąvoka yra vertinamoji ir jos aiškinimas kiekvienu konkrečiu atveju nustatomas ištyrus ir įvertinus:

a) konkretaus įvykio aplinkybes bei šių aplinkybių pasekmes, pobūdį ir poveikį kroviniui;

b) tai, ar tokioje situacijoje vežėjas elgėsi ypač sąžiningai ir pareigingai.

Jeigu prekių vežimo ir (ar) ekspedijavimo sutarčiai taikoma užsienio teisė

Kai kroviny s vežamas jūrų transportu, taikoma Hagos-Visbiu konvencija, jei:

a) prekės vežamos jūra

b) vežimas vykdomas ir prekės gabenamos išdavus konosamentą

c) bent viena iš šalių yra Konvencijos valstybė narė

Nei vežėjas, nei laivas neatsako už prekių netekimą ar sužalojimą, esant šioms situacijoms:

1

karantino apribojimas;

2

siuntėjo, prekių savininko, jo agento ar atstovo veiksmai ar neveikimas;

3

streikai, lokautai, darbo sustabdymas ar apribojimas dėl bet kokios priežasties, nepaisant to, ar jie yra daliniai, ar visuotiniai;

4

dydžio ar svorio sumažėjimas arba bet koks kitas netekimas ar sužalojimas, atsirandantis dėl prigimtinio prekių defekto, kokybės ar prigimtinio trūkumo;

5

paslėpti trūkumai, kurių negalima aptikti kruopščiai tikrinant;

6

bet kurios kitos priežasties, nesant vežėjo faktinės kaltės ar dalyvavimo arba nesant vežėjo agentų ar darbuotojų kaltės ar aplaidumo.

Jeigu prekių vežimo ir (ar) ekspedijavimo sutarčiai taikoma užsienio teisė

Kai kroviny s vežamas geležinkelių transportu, gali būti taikomas:

Tarptautinio krovinių vežimo geležinkeliais susitarimas (SMGS), jei:

atliekamas tiesioginis tarptautinis krovinių vežimas pagal SMGS važtaraščius geležinkeliais, esančiais SMGS valstybėse narėse

Tarptautinio vežimo geležinkeliais susitarimas (CIM), jei:

atliekamas tiesioginis tarptautinis krovinių vežimas pagal CIM pagal važtaraščius geležinkeliais, esančiais CIM valstybėse narėse

Kroviniams, kurie vežant kerta aptartų reguliavimų ribas, taikomas suderintas CIM / SMGS pervežimo dokumentacijos ir procedūrų reguliavimas (pvz. Lietuva)

Jeigu prekių vežimo ir (ar) ekspedijavimo sutarčiai taikoma užsienio teisė

Kai kroviny
vežamas pagal
SMGS
važtaraščius
geležinkeliais,
esančiais
SMGS
valstybėse
narėse

1

Geležinkelis gali atsisakyti vežti krovinį, jei egzistuoja force majeure aplinkybės, kurioms geležinkelis negali užkirsti kelio arba kurių negali išvengti.

2

Geležinkelis atleidžiamas nuo atsakomybės už viso arba dalies priimto vežti krovinio praradimą, krovinio masės sumažėjimą, krovinio sugadinimą, gedimą arba kokybės pablogėjimą dėl kitokių priežasčių, jeigu viso arba dalies krovinio praradimas, krovinio masės sumažėjimas, krovinio sugadinimas, gedimas arba jo kokybės pablogėjimas dėl kitokių priežasčių atsitiko dėl aplinkybių, nepriklausančių nuo geležinkelio, kurių jis negalėjo numatyti.

Jeigu prekių vežimo ir (ar) ekspedijavimo sutarčiai taikoma užsienio teisė

Kai kroviny
vežamas pagal
CIM važtaraščius
geležinkeliais,
esančiais CIM
valstybėse
narėse

1

Vežėjas atleidžiamas nuo atsakomybės, jei kroviny prarandamas, apgadinamas arba pavėjuojama jį pristatyti per jo pristatymo terminą dėl turinčio tam teisę asmens kaltės, dėl jo duoto pavedimo, jei nėra vežėjo kaltės, dėl paties krovinio defektų (krovinio sugedimo iš vidaus, krovinio masės sumažėjimo ir kt.).

2

Vežėjas atleidžiamas nuo atsakomybės dėl aplinkybių, kurių vežėjas negalėjo išvengti ir apsaugoti nuo jų pasekmių.

Kokia atsakomybė kyla vežėjui nenustačius force majeure aplinkybių?

1

Jeigu prekės gabenamos kelių transportu

Vežėjo atsakomybė yra ribojama **8,33 SDR*** už kiekvieną trūkstamą kilogramą bruto svorio.

Vėlavimo pristatyti atveju, vežėjo atsakomybė yra **ribojama atlyginimo už vežimą dydžiu**.

2

Jeigu prekės gabenamos jūrų transportu

Vežėjo atsakomybė yra ribojama **666,67 SDR** už vieną prarastų ar sugadintų prekių paketą ar vienetą **arba 2 SDR** už prarastų ar sugadintų prekių kilogramą bruto svorio.

Atsakomybės už vėlavimą pristatyti prekes konvencijoje nenumatyta.

3

Jeigu prekės gabenamos geležinkelių transportu

Vežėjo atsakomybė pervežant krovinius geležinkelio transportu **SMGS** susitarimo valstybėse **ribojama ta suma, kuri būtų atlyginama praradus visą krovinį**, o **CIM** taikymo valstybėse ribojama **17 SDR** už kiekvieną kilogramą bruto svorio.

Pavėluotai pristatčius krovinį vežėjas pagal **SMGS** taisykles turi sumokėti krovinio gavėjui tam tikro **fiksuoto dydžio baudą**, kurios dydis nustatomas atsižvelgiant į pažeidusiam terminą geležinkeliui priklausančius važtapinigių ir sugaišties dydį (trukmę), kuris nustatomas kaip sugaišties (parų) ir bendro krovinio pristatymo termino santykis.

Kai žala (nuostoliai) kyla dėl pavėlavimo pristatyti krovinį per krovinio pristatymo terminą, vežėjas pagal **CIM** taisykles privalo sumokėti **kompensaciją, neviršijančią keturių vežimo mokesčių sumos**.

*SDR – specialioji skolinimosi teisė. Panašiai kaip valiutos vieneto, SDR dydį galima kasdien pasitikslinti Lietuvos banko internetiniame puslapyje. Pagal tai, koks yra pateiktas SDR dydis ir koku transportu gabenami kroviniai, galima apskaičiuoti maksimalią vežėjo atsakomybę (nuostolių sumą) už 1 kg sugadinto / prarasto krovinio.

Ką daryti su darbuotojais?

Etato pakeitimas – tik su darbuotojo sutikimu. Kai nesutinka galimas **DS nutraukimas**.

Dalinis darbas – darbdavys, gali sutrumpinti darbo laiko normą iki pusės. Sodra moka dalinio darbo išmoką. Vyriausybė turi paskelbti COVID-19 virusą paskelbs „svarbia ekonomine priežastimi“.

Perkėlimas į kitas pareigas – tik su darbuotojo sutikimu.

Darbas iš namų – nuotolinio darbo susitarimas (arba prašymas).

Atostogos – galima siūlyti naudoti kasmetines atostogas, tačiau versti negalima.

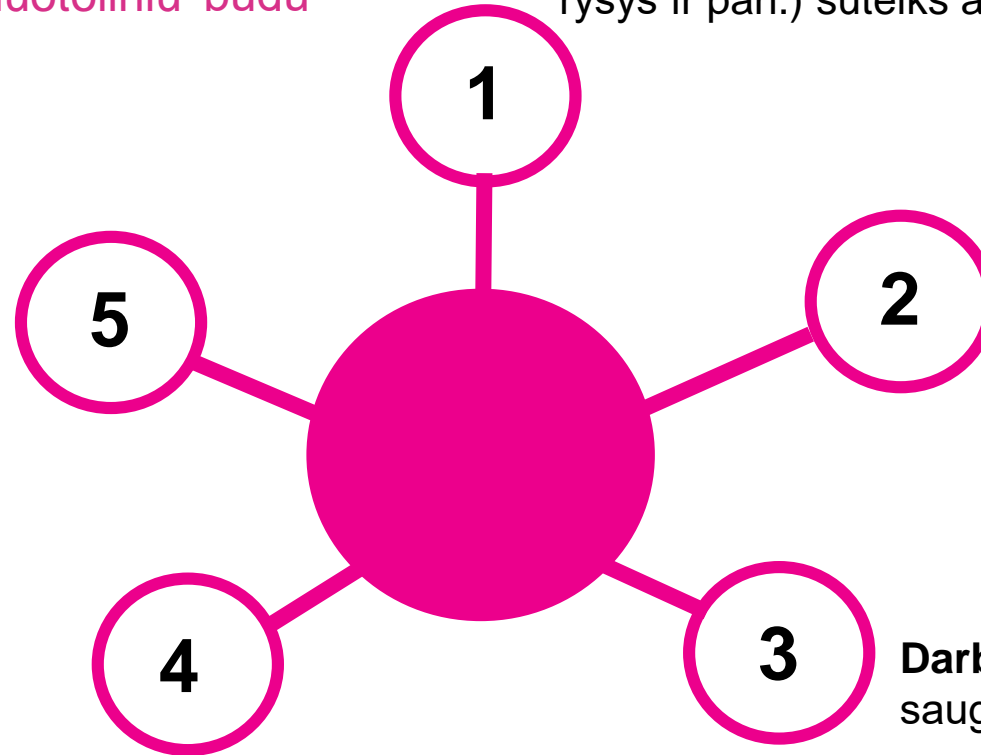
Laikinas nedarbingumas – buvusiems paveiktose teritorijose arba turėjusiems sąlytį su tikėtiniu ar patvirtintu COVID-19 atveju, taip pat tėvams, jų vaikams (iki pradinukams ir jaunesniems) prižiūrėti.

Prastova (dalinė prastova) – įsakymas dėl prastovos + atlyginimas už kalendorinį prastovos mėnesį negali būti mažesnis nei MMA. Už pirmą dieną mokamas VDU, už 2-3 mokama – 2/3 VDU, o už 4 d. ir vėlesnes dienas 40 proc. VDU. **Iki 60% (bet ne daugiau už MMA) žada kompensuoti Vyriausybė.**

Nuotolinis darbas

Suteikiamas darbuotojo prašymu arba šalių susitarimu. Galima nuotoliniu būdu susitarti.

Grįžimas į darbą – prieš kiek laiko ir kaip darbdavys įspės, jog jau reikia grįžti į nuolatinę darbovietę.

Darbo priemonės – (kompiuteris, telefonas, interneto ryšys ir pan.) suteiks ar kompensuos?

Darbo laikas – koku laiku ir kiek dirbs, kaip apskaitysime ar leisime viršvalandžius ir kt.?

Darbo sauga – priminti atsakomybę rinktis saugią ir sveiką darbo aplinką bei priemones

Organizavimas – kam ir kaip turės atsiskaityti už atliktus darbus?

Nuotolinis darbas: saugumo priemonės

Suteikiant galimybę darbuotojui naudoti darbo priemonę (kompiuterį) dirbant nuotoliniu būdu, būtina užtikrinti, kad kompiuteryje būtų įdiegtos bent minimalios techninės saugumo priemonės:

1

Antivirusinė programinė įranga

2

VPN šifruotas ryšys jungiantis prie bendrovės vidinių serverių

3

Galimybė deaktyvuoti / užkoduoti / ištrinti įrenginį nuotoliniu būdu

4

Higienos taisyklės, kaip elgtis su informacija ir įranga ne darbe

5

Draudimas prie darbdavio informacinių sistemų jungtis iš nesaugių tinklų tokių kaip **viešieji Wi-Fi tinklai**

Ar gali darbdavys klausti ar darbuotojui diagnozuotas COVID-19, ar darbuotojas yra rizikos grupėje dėl COVID-19?

Taip. Darbdavys turi teisę rinkti ir tvarkyti tokius duomenis siekiant užtikrinti darbuotojų sveikatos apsaugą, dėl svarbaus viešojo intereso priežasčių, profilaktinės arba darbo medicinos tikslais siekiant nustatyti darbuotojo darbingumą arba dėl viešojo intereso priežasčių visuomenės sveikatos srityje.

Svarbu: gali būti renkami **tik** šie duomenys:

- Ar asmuo buvo išvykęs į „rizikos valstybę“
- Ar asmuo kontaktavo su asmeniu, išvykusiu į „rizikos valstybę“, ar sergančiu COVID-19
- Ar asmuo yra namuose dėl karantino (nenurodant priežasties) ir karantino laikotarpis
- Ar asmuo serga (nenurodant konkrečios ligos ar kitokios priežasties)

Kol nėra priežiūros institucijų pozicijos šiais klausimais, **rekomenduojama susilaikyti** nuo **visuotinio** su COVID-19 susijusių duomenų rinkimo įmonės viduje, pvz., reikalavimo visiems darbuotojams užpildyti anketą, kt.

Informavimas apie darbuotojų duomenų naudojimą:

Darbuotojus informuoti apie tai, kad:

1

darbuotojai, esantys rizikos grupėje, turi pareigą laikytis Vyriausybės nurodymų, izoliuotis

2

Informacija bus laikoma išimtinai **konfidencialia** ir prieinama tik įgaliotiems darbuotojams

3

Informacija niekam **nebus perduodama** (nebent valstybinių institucijų reikalavimu arba aiškiu darbuotojo sutikimu)

4

Informacija bus saugoma **trumpiausią įmanomą laikotarpį**, pvz., tol, kol valstybėje bus paskelbta ekstremali situacija

5

darbdavys neatskleis kitiems darbuotojams informacijos apie tai, **kuris konkrečiai kolega** užsikrėtė ar turėjo sąryšį su užsikrėtusiuoju

Informacijos apie šeimos narius, keliones gavimas ir teikimas kitiems darbuotojams, klientams, valstybės įstaigoms?

Informacijos gavimas iš darbuotojo

Darbdavys **gali klausti** klausimų apie šeimos narius, keliones, ir kitas asmeninio gyvenimo detales, tačiau tik **minimaliai** ir tik **siekdamas užtikrinti** klientų ir darbuotojų sveikatos apsaugą.

Negalima klausti detalių, kurios neturi įtakos vertinimui (kiek asmenų keliavo, ar COVID-19 serga kas nors iš ne artimųjų giminaičių ir t.t.).

Informacijos teikimas

Darbuotojo sveikatos informacijos darbdavys **negali** teikti nei kitiems darbuotojams, nei klientams

Esant **darbuotojo sutikimui**, šiuos duomenis galima perduoti jo pasirinktai asmens sveikatos priežiūros įstaigai

Jei duomenų prašo kompetentingos valstybės įstaigos (pvz., Valstybinė darbo inspekcija prie SADM, Valstybinė sienos apsaugos tarnyba) visuomenės sveikatos užtikrinimo tikslu, darbdavys turėtų pateikti asmens duomenis

Duomenys turi būti teikiami laikantis institucijos nurodymų, pvz. jei duomenys yra teikiami **statistikos tikslais** (kiek darbuotojų įmonėje serga ar yra izoliuoti), tuomet teikiama informacija turėtų būti nuasmeninama

Institucijos, kurioms turi būti teikiama informacija visuomenės sveikatos užtikrinimo tikslais:

- Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai prie SAM
- LR SAM
- Greitajai medicinos pagalbai, jei darbuotojui pasireiškė COVID-19 simptomai

Darbdavio veiksmai, susiję su darbuotojų sveikatos priežiūra COVID-19 metu

Ar gali matuoti temperatūrą darbuotojams?

1

Gali bekontakčiu būdu (tiek bekontakčiai termometrai, tiek termovizoriai), tačiau laikantis papildomų reikalavimų

2

Jeigu įmonėje yra medicinos punktas – jis turėtų užtikrinti temperatūros matavimą

3

Reikėtų nekaupti duomenų, laikytis konfidencialumo, diskretiškumo (privačiai).

Ar gali privalomai daryti kraujo tyrimus, kitus testus darbuotojams?

1

Visuotinis darbuotojų kraujo tyrimas nėra proporcinga priemonė. Šio tikslo reikėtų siekti paprastesnėmis priemonėmis: apklausiant darbuotojus, suteikiant galimybę pasimatuoti temperatūrą. Darbdavys taip pat gali suteikti darbuotojams galimybę atlikti tyrimus asmens sveikatos priežiūros įstaigoje (pvz., padengti tyrimo išlaidas).

2

Jei kyla abejonių – darbdavys turi siūsti darbuotoją tikrintis į gydymo įstaigą

Būtinai darbdavio veiksmai renkant sveikatos duomenis dėl Korona viruso

Įvertinti apimtį: klausti tik tiek, kiek yra būtina siekiant nustatyti, ar darbuotojas patenka į rizikos grupę

Dokumentuoti kiekvieną sveikatos duomenų rinkimo, saugojimo, perdavimo veiksmą, kad būtų tiksliai sekama informacija, kaip tvarkomi sveikatos duomenys.

Patariame tokius dokumentus saugoti taip, kad prireikus jie būtų greitai ir patogiai prieinami

Apklausiant darbuotojus dėl kelionių ar simptomų, svarbu, kad darbuotojai duomenis pateiktų privačiai, konfidencialiai.

Tai galima įgyvendinti darbuotoją asmeniškai apklausiant žodžiu arba paprašant užpildyti anketą raštu

Svarbu: Nors dalis informacijos privalo išlikti konfidencialia, apie patį nustatytą užsikrėtimo faktą ar atsiradusią grėsmę ir jos pobūdį įmonėje pranešti būtina.

Būtinai darbdavio veiksmai renkant sveikatos duomenis dėl koronaviruso

Peržiūrėti vidines bendrovės politikas dėl asmens duomenų tvarkymo (pvz., asmens duomenų taisyklės, darbuotojų duomenų saugumo politikas), ir jeigu reikia, jas pakeisti bei paskelbti

Iš anksto informuoti darbuotojus apie pakeistus asmens duomenų tvarkymo dokumentus (jei pakeista). Darbuotojai privalo būti informuojami **viešai pranešant**, pavyzdžiui:

- pakabinant pranešimą skelbimų lentose ar kitose viešai prieinamose vietose
- patalpinant informaciją į bendrovės intranetą (*Sharepoint, Teams*)
- persiunčiant darbuotojams el. laiškus
- kitais sklaidos kanalais (*Slack, kt.*)

Siekiant didesnio pasiekiamumo, gali būti naudojami keli informacijos sklaidos būdai

Atleidimai?

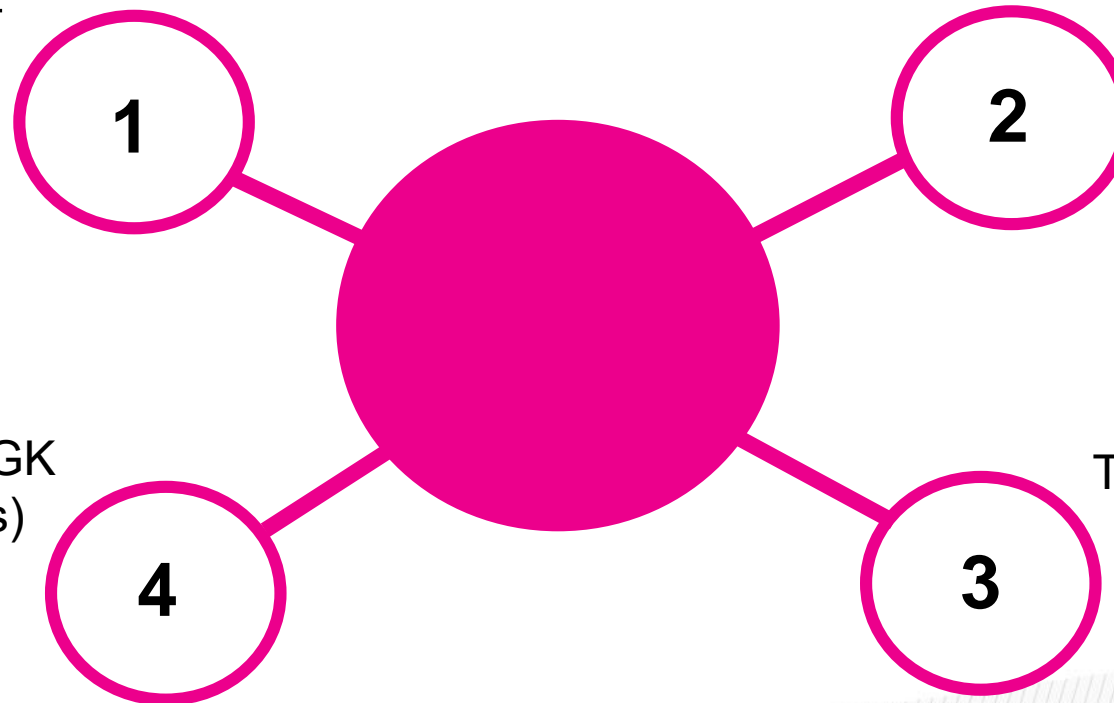
PAGRINDAS	ĮSPĖJIMAS	IŠEITINĖ	N.B.
Darbdavio iniciatyva Dėl perteklinės darbo funkcijos (etatų mažinimas) Darbuotojas atsisako dirbti pagrįstai pakeistomis darbo sąlygomis	1 mėn. – jei dirba virš metų 0,5 mėn. – jei dirba iki metų	2 VDU – jei virš 1 metų 0,5 VDU – jei dirba iki 1 metų (+išmoka iš Sodros, jei dirbo virš 5 metų)	Ar turi vaikų? a) Iki 3 metų – negalima atleisti; b) Iki 14 metų (neįgalų iki 18 m.) – 3x įspėjimas. Ar nėra neįgalus? Ar mažiau kaip 5 (2) metai iki pensijos.
Darbdavio valia	3 darbo dienos	6 VDU	Negalima valstybiniame sektoriuje. Turi būti priežastis. Tinka, jei turi vaikų iki 3 metų.
Dėl darbuotojo kaltės: Šiurkštus darbo pareigų pažeidimas Antras toks pat darbo pareigų pažeidimas per 12 mėn.	0	0	Antras pažeidimas toks pat. Darbdavys kaltas, kol neįrodyta kitaip.
Šalių susitarimu	Susitarimas	Susitarimas	Tinka visada. Galima tą pačią dieną. Negauna išmokos iš Sodros.

Neteisėtas atleidimas

Teismui pripažinus, kad atleidimas buvo neteisėtas **darbdavys gali prašyti negražinti darbuotojo į darbą**, tačiau darbuotojui priteisiama

VDU už bylinėjimosi laiką, bet ne daugiau kaip už 12 mėn.

Kompensacija po 1 VDU už 2 metus, bet ne daugiau kaip 6 VDU

Bylinėjimosi išlaidos (DGK išlaidos neatlyginamos)

Turtinė ir neturtinė žala

Kilus klausimams prašome kreiptis el. paštu:
covid19@tgsbaltic.com

Dr. Lina Darulienė

+37069873556
lina.darulienė@tgsbaltic.com
Konstitucijos pr. 21A, Vilnius

Indrė Barauskienė

+37061854745
indre.barauskiene@tgsbaltic.com
Konstitucijos pr. 21A, Vilnius

Vytautas Šilinskas

+37062817538
vytautas.silinskas@tgsbaltic.com
Konstitucijos pr. 21A, Vilnius

Berta Kašėtaitė

+37061102589
berta.kasetaitė@tgsbaltic.com
Konstitucijos pr. 21A, Vilnius